

TÜRK HUKUKUNDA BOŞANMA NEDENLERİ

Av. Orhan Çağlayan

Türk hukukunda boşanma sebepleri; özel boşanma sebepleri ve genel boşanma sebepleri olarak ikiye ayrılmaktadır.

I- ÖZEL BOŞANMA SEBEPLERİ

A) ZİNA (TMK 161)

Evlilik birliğinde cinsel sadakat, eşler için en önemli yükümlülüklerden birisidir. TMK'nın 161. maddesine göre eşlerden birinin zinası halinde, diğer eş boşanma davası açabilir. Zinanın varlığı için evlilik, cinsel ilişki ve kusur koşullarının gerçekleşmesi gerekir.

Boşanma sebebinin öğrenilmesinden başlayarak altı ay, her halde zina eyleminin üzerinden beş yıl geçmekle dava hakkı düşer.

B) HAYATA KAST (TMK 162)

Hayata kast nedeniyle boşanma sebebinin, karı veya kocadan birinin, diğer eşi öldürmek amacıyla yaptığı eylemler oluşturur. Kusura dayanan bir boşanma sebebidir. Hayata kast nedeniyle boşanma kararı verilebilmesi için, buna ilişkin maddi olayın ve kusurun kanıtlanması gerekir.

C) PEK KÖTÜ VEYA ONUR KIRICI DAVRANIŞLAR (TMK 162)

Pek kötü davranış, özel boşanma sebeplerinden olup, bu sebebe dayanılarak açılan davalarda boşanma kararı verilebilmesi için bir eşin diğer eşe yönelik pek kötü davranışının zulüm veya işkence boyutunda olması şarttır. Aç bırakmak, acımasızca dövmek, hapsedmek, anormal cinsel ilişkiye girmek veya cinsel ilişkiye zorlamak; pek kötü davranışın bazı örnekleridir.

Onur kırıcı davranış, yasa dışı özel başvurma sebebi olarak kabul edilmiş olup, buna göre onur kırıcı davranış, namus ve şerefe yönelik özel bir ağırlığı ve niteliği olan, hakaret oluşturan eylemlerdir. Örneğin, eşlerden birinin diğerine aleni şekilde “şerefsiz, namussuz” sözlerini söylemesi onur kırıcı davranış olarak kabul edilir.

Pek kötü veya onur kırıcı davranışlar nedeniyle boşanma kararı verilebilmesi için maddi olayın ve kusurun ispatlanması şarttır. Boşanma sebebinin öğrenilmesinden başlayarak altı ay, her halde bu sebebin gerçekleştiği tarihten itibaren beş yıl geçmekle dava hakkı düşer.

D) SUÇ İŞLEME VEYA HAYSİYETSİZ HAYAT SÜRME (TMK 163)

Suç işleme veya haysiyetsiz hayat sürme sebepleri birbirinden bağımsız olarak boşanma sebebi olarak düzenlenmiştir.

Suç işleme nedeniyle boşanma kararı verilebilmesi için eşler tarafından işlenen suçun küçük düşürücü bir suç olması ve bu suç nedeniyle çekilmezlik koşulunun gerçekleşmesi yani diğer eşin suç işleyen eşle birlikte yaşamasının kendisinden beklenmemesi gerekir. Küçük düşürücü suçlara örnek olarak; zimmet, rüşvet, hırsızlık gibi suçlar gösterilebilir.

Haysiyetsiz hayat sürme kanunda özel boşanma sebebi olarak gösterilmiş olup, Yargıtay uygulamalarına göre toplumun değer yargılarıyla bağdaşmayan ve toplumca hoş görülme ve ayıplanan davranışlar olarak tanımlanabilir. Örneğin; zina, uyuşturucu bağımlısı olmak, alkol bağımlılığı, kumarbazlık haysiyetsiz hayat sürmek olarak algılanmaktadır. Haysiyetsiz hayat sürme özel boşanma sebebinin gerçekleşmesi için yukarıda belirtilen koşul yanında; kusur, süreklilik ve çekilmezlik koşullarının da gerçekleşmesi gerekir.

E) TERK SEBEBİYLE BOŞANMA (TMK 164)

Terk sebebiyle boşanmaya karar verilebilmesi için eşlerden birinin evlilik birliğine ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmemek için ortak yaşama son vermesi (diğerini terk etmesi veya ortak konuta dönmemesi), bu şekildeki ortak yaşama son vermesinin hukuka aykırı olması ve ihtar koşullarının gerçekleşmesi gerekir.

Hakim veya noter aracılığıyla ihtar gönderilebilmesi için terk olgusunun gerçekleştiği tarihten itibaren 4 aylık sürenin geçmesi gerekir. Terk nedeniyle boşanma davasının açılabilmesi için 4 aylık sürenin yanında ayrıca ihtarın tebliğinden itibaren de 2 aylık sürenin geçmesi gerekmektedir.

Terk nedeniyle boşanma ihtarında dönülecek konutun açık adresi, dönüş süresi (iki ay) ve ihtara uymamanın sonuçları açıklanmalı ayrıca yol gideri de konutta ödemeli olarak gönderilmelidir.

F) AKIL HASTALIĞI NEDENİYLE BOŞANMA (TMK 165)

Eşlerden birinin akıl hastası olup, bu yüzden ortak hayatın diğer eş için çekilmez hale gelmesi ve hastalığın geçmesine olanak bulunmadığının resmi sağlık kurulu raporuyla tespit edilmesi halinde diğer eş boşanma davası açabilir.

II- GENEL BOŞANMA SEBEPLERİ (EVLİLİK BİRLİĞİNİN SARSILMASI SEBEBİYLE BOŞANMA)

A) EVLİLİK BİRLİĞİNİN SARSILMASI SEBEBİYLE BOŞANMA (TMK 166/1-2)

TMK'nın 166/1 maddesi uyarınca evlilik birliği, ortak hayatı sürdürmeleri kendilerinden beklenmeyecek derecede temelinden sarsılmış olursa, eşlerden her biri boşanma davası açabilir.

Bu hükme göre boşanma davası açılabilmesi için evlilik birliği temelinden sarsılmalı ve ortak yaşam çekilmez hale gelmelidir. Yani her iki koşul da birlikte gerçekleşmelidir.

TMK 166/2 maddesine göre, bu sebeple açılan boşanma davasında davacı daha ağır kusurlu ise, davalı açılan bu davaya itiraz edebilir. Ancak bu itiraz, hakkın kötüye kullanılması niteliğinde ise ve evlilik birliğinin devamında, davalı ve çocuklar için korunmaya değer bir yarar kalmamışsa, boşanmaya karar verilebilir.

B) ANLAŞMALI BOŞANMA (TMK 166/3)

Evliliğin en az bir yıl sürmesi, eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi halinde evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır. Ancak bu halde boşanma kararı verilebilmesi için hakimin tarafları bizzat dinleyerek iradelerinin serbestçe açıklandığına kanaat getirmesi, boşanmanın mali sonuçları ile çocukların durumu hususunda da taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır.

C) EYLEMLİ AYRILIK SEBEBİYLE BOŞANMA (TMK 166/4)

Boşanma sebeplerinden herhangi biriyle açılmış bulunan davanın reddine karar verilmesi ve bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak üç yıl geçmesi halinde, her ne sebeple olursa olsun ortak hayatın yeniden kurulamaması halinde evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır ve eşlerden birinin istemi üzerine boşanmaya karar verilir.